

Temanotat
Afghanistan: Ekteskap

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2014

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Afghanistan: Ekteskap**

SUMMARY

This report presents some key aspects of the laws, traditions and practices relating to marriage in Afghanistan. It does not, however, provide a comprehensive picture of all matters relating to Afghan marriages. The topics presented answer specific questions Landinfo has received from the Norwegian immigration authorities regarding the institution of marriage in Afghanistan.

Certain factors appear central in relation to marriage: The marrying parties have little influence on the choice of partner; local tradition and religion govern the institution of marriage; a number of discriminatory and oppressive practices are related to marriage; there is no registration schemes in place, and formalities are of no importance to whether a couple is considered married.

SAMMENDRAG

Temanotatet redegjør for enkelte sentrale aspekter ved lovverk, tradisjoner og praksis i tilknytning til ekteskapsinngåelser i Afghanistan. Notatet intenderer ikke å gi et uttømmende og helhetlig bilde av alle forhold knyttet til ekteskap i landet. Temaene som tas opp i notatet, besvarer forespørsler Landinfo har fått fra utlendingsforvaltningen vedrørende ekteskapsinstitusjonen i Afghanistan.

Enkelte forhold fremstår som sentrale i tilknytning til ekteskap i Afghanistan: Partene har liten innflytelse på valg av partner; lokale tradisjoner og religion styrer ekteskapsinstitusjonen, ikke lovverk og politikk; en rekke diskriminerende og undertrykkende sedvaner og lovverk er knyttet til ekteskapsinstitusjonen; myndighetene har ikke tilfredsstillende registreringsordninger, og formaliteter er av underordnet betydning for hvorvidt et par anses som gift.

INNHold

1. INNLEDNING	5
2. Ekteskap i Afghanistan	5
2.1 Samtykke	7
2.2 Ekteskapsseremonier	8
2.3 Medgift og brudepris	8
2.4 Stedfortrederekteskap	9
2.5 Temporære ekteskap.....	9
2.6 Interetniske ekteskap	10
2.7 Ekteskapsalder.....	10
2.8 Tradisjoner som inkluderer ekteskap	12
2.8.1 <i>Bytteekteskap (Baadal)</i>	12
2.8.2 <i>Kompensasjon (Baad)</i>	13
2.8.3 <i>Polygyni</i>	14
2.8.4 <i>Enkeekteskap</i>	16
2.9 Ekteskap inngått uten familienes samtykke.....	16
2.9.1 <i>Møteplasser</i>	16
2.9.2 <i>Utenomekteskapelige forhold (zina) og moralske forbrytelser</i>	17
2.9.3 <i>Ærestap og gjenoppretting av ære</i>	18
2.9.4 <i>Langvarige konsekvenser for par som rømmer</i>	21
2.10 Skilsmisse	22
3. Registrering av ekteskap	24
3.1 I Afghanistan	24
3.2 Registrering ved afghanske utenriksstasjoner	25
3.3 Skilsmisse ved afghanske utenriksstasjoner	26
4. Notoritet	26

1. INNLEDNING

Dette notatet er en gjennomgang av ulike forhold knyttet til ekteskap og ekteskapsinngåelse i Afghanistan. Hensikten er ikke å gi en uttømmende redegjørelse, men å belyse de juridiske og sosiokulturelle forhold som er av særlig relevans for utlendingsforvaltningen. Notatet er en oppdatering av et notat (med samme navn) som ble publisert i 2011.

Den tilgjengelige informasjonen om ekteskap og ekteskapstradisjoner i Afghanistan, er begrenset, og Afghanistan er et mangfoldig og sammensatt land. Det må derfor tas høyde for at det kan være store variasjoner mellom ulike etniske grupper, urbane og rurale strøk, og den kulturelle og økonomiske kapitalen i den enkelte familie.

Notatet er i hovedsak basert på åpne, offentlig tilgjengelige kilder og informasjon som Landinfo har samlet i forbindelse med flere informasjonsinnhentingsreiser til Kabul. Landinfos kilder er anonymisert og er ikke referert med navn eller organisasjon. Dette er i all hovedsak gjort etter samtalepartnerenes eget ønske og for å ivareta deres sikkerhet. Landinfo har også hatt tilgang til oppdatert og relevant informasjon fra ulike seminarer arrangert i Norge, hovedsakelig med deltakelse fra afghanske kilder.

2. EKTESKAP I AFGHANISTAN

De ulike etniske gruppene i Afghanistan har forskjellige tradisjoner knyttet til avtaler om og inngåelse av ekteskap. Tradisjonene praktiseres heller ikke enhetlig innenfor gruppene; det er til dels store, lokale variasjoner.

Uavhengig av slektskapsgruppe, etnisitet og geografisk område, er de aller fleste ekteskap som inngås i Afghanistan, arrangert i den forstand at de inngås etter avtaler mellom familier. I hvilken grad partene selv er involvert i prosessen frem mot en avtale, vil variere. Følgende beskrivelse gis i en rapport fra Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU):

A great deal of diversity was found among the ways in which decisions are made about marriages from family to family as well as from sibling to sibling within individual families. Many factors, both internal and external to the immediate family, affect how a decision is made and its outcome, including: gender and generational dynamics within the family and the wider community; the experiences and characteristics of individual family members; the structure of a family or household at the time a decision is being made; and the prevailing economic and political situation. The degree of women's influence over decisions about marriages in their families changes over the course of their lives, depending on their relative status and the household structure. It was found, for instance, that elder, widowed women can have significant influence on decisions about marriages in their families. Individuals from similar demographic backgrounds can have quite

different perspectives on the appropriate ways to decide about and conduct marriages (Smith 2009a).

Ekteskapskontrakten er således en overenskomst mellom to familier og ikke en stadfestelse av et følelsesmessig forhold mellom to individer. Arrangerte ekteskap i Afghanistan er vevd inn i et kompleks av tradisjoner, lojalitetsbånd og autoritet. Ekteskapsinstitusjonen er svært sentral for å etablere allianser mellom familier eller styrke allerede eksisterende nettverk. Avtaler om ekteskap har sterke politiske og økonomiske aspekter.

Når familiene har blitt enige om en avtale, er paret forlovet inntil bryllupet finner sted. Forlovelse er å anse som et løfte om ekteskap. Det fremgår av Sivillovens artikkel 64 at avtalen kan brytes av begge parter: "[...] engagement is a promise for marriage and each of the two may give it up". Det fremgår videre av artikkel 65 at i tilfelle forlovelsen brytes, kan det kreves at gaver eller verdien av disse returneres (Civil Code 1977)¹.

Selv om lovverket åpner for at avtaler om ekteskap kan brytes, er det uvanlig at dette skjer. Generelt vil en brutt forlovelse være et større problem for en kvinne enn for en mann, og innebære en risiko for at kvinnen forblir ugift. En mann vil relativt enkelt kunne forlove seg på nytt. Afghanere flest er av den oppfatning at dersom en kvinne er sømmelig og har (en) god moral, vil ikke en forlovelse bli brutt. Det tyske Max Planck Institute (MPI) beskriver konsekvensene av en brutt forlovelse for kvinnen:

She will not be seen as she was before her engagement; she will now be without any assurance of her future and without the esteem that she held prior to her first engagement (MPI 2005).

Hvor lenge et par er forlovet vil variere, men ifølge MPI vil de fleste ekteskapsinngåelser finne sted i løpet av ett år etter forlovelsen. I enkelte tilfeller vil det kunne ta flere år før familiene bestemmer at tiden er inne for å inngå ekteskap. Det afghanske kvinneministeriet har imidlertid opplyst at en forlovelse er brutt om ekteskap ikke er inngått fire år etter at forlovelsen ble avtalt (Finnish Immigration Service 2007, s. 7). Ofte er det de store omkostningene knyttet til bryllupet som er grunnen til at ekteskap blir utsatt. Det forekommer at det inngås avtaler om ekteskap for barn helt ned i ettårsalderen. Det innebærer at barna anses som forlovet (UNAMA & OHCHR 2010).

Ekteskapstradisjonen er *endogam*, noe som i denne sammenheng betyr at partnere fra egen slektskapsgruppe, stamme eller etniske gruppe foretrekkes. Det finnes ingen etterrettelig ekteskapsstatistikk for Afghanistan, men enkelte undersøkelser indikerer at det er slektskap mellom partene i rundt halvparten av de inngåtte ekteskapene. Det optimale er å gifte seg med fars eller mors søskens barn (Saify & Saadat 2011; Wahab, Ahmad & Shah 2006).

¹ Ved referanse til lovverk vil det som hovedregel, dersom ikke annet er oppgitt, være den afghanske sivilloven (1977) det refereres til. I juli 2009 signerte President Karzai en revidert versjon av shia-familieloven (Shiite Personal Status Law). Denne loven gjelder for shia-befolkningen og er basert på shia-islamske rettsprinsipper (Jafari-lovskolen). Loven omhandler familie-, ekteskaps- og arverettigheter. I noen tilfeller vil loven avvike fra sivilloven (basert på Hanafi-lovskolen, sunniislam), avvikene reflekteres ikke i dette notatet. For engelsk oversettelse av shia-familieloven, se USAID 2009.

2.1 SAMTYKKE

Ekteskap uten partenes samtykke (tvangsekteskap) er i strid med sharia og afghansk straffelov. Artikkel 26 i Law on Elimination of Violence Against Women fastslår at:

If a person, engage a woman who has reached her legal age or marries her without her consent, in accordance to the law the engagement shall be cancelled and nullified, and considering the circumstances the offender shall be sentenced to medium term imprisonment not less than 2 years (Law on Violence Against Women 2009).

Likeledes fastsetter straffelovens artikkel 517, som omhandler enker og kvinner under 18 år, fengselsstraff for den som fører en kvinne inn i et ekteskap mot hennes vilje eller samtykke (Penal Code 1976). I sharia er det også et grunnleggende krav (om) at begge parter samtykker for at et ekteskap skal være gyldig.

Artikkel 28 i Law on Elimination of Violence Against Women har skjerpet staffen for ekteskap hvor kvinnen er under 16 år og det ikke foreligger samtykke:

If a woman who has not reached her legal age of marriage, and is married without considering Article 71 of Civil code, the offender considering the circumstances shall be sentenced to mid term imprisonment not less than 2 years and the marriage contract shall be cancelled based on the request of the woman in accordance to the law (Law on Violence Against Women 2009).

Det vil være et kontinuum innenfor arrangerte ekteskap fra at ekteskapspartnerne i noen tilfeller kan ha mulighet til å påvirke valg av partner, til at de gir sitt samtykke uten å ha et reelt valg, og til direkte tvang (Smith 2009a, s. 24). Samtidig er det bred enighet om at det generelt er lite rom for egne valg og innflytelse for ekteskapspartnerne i tilknytning til inngåelse av ekteskap. Landinfo er ikke kjent med representative studier eller systematisk innsamlet materiale som kan si noe om omfanget og karakteren av tvangsekteskap i Afghanistan.

Menneskerettighetskommisjonen stipulerte i 2005 at cirka 80 prosent av alle ekteskap gjennomføres uten samtykke fra de den kommende brud og brudgom (IRIN 2005), og FN antyder med tall fra 2008 at mellom 70 og 80 prosent av alle ekteskap i Afghanistan er inngått uten at partene har samtykket, eller under direkte tvang (Human Rights Watch 2012, s. 30). I en undersøkelse blant 4800 gifte kvinner, gjennomført av organisasjonen Global Rights, rapporterte nær 60 prosent av kvinnene å være “[...] in forced marriages, as distinct from arranged marriages” (Global Rights 2008).

Flere institusjoner registrerer saker som omhandler vold mot kvinner, deriblant tvangsekteskap, men materialet er ikke systematisert og representativt (samtale Kabul, oktober 2013). Den Afghanske menneskerettighetskommisjonen (AIHRC) og myndighetene registrerer noen hundre saker i året (AIHRC 2013; IRA & MoWA 2014). Antallet saker er neppe i nærheten av engang å antyde problemets reelle størrelsesorden, tatt i betraktning generelt lite rapportering om familierelaterte saker til offentlige institusjoner, kulturelle holdninger når det gjelder vold mot kvinner generelt, og derav antatt store mørketall. Også menn blir offer for tvangsekteskap (Smith 2009a, s. 28-30).

Det antatt omfattende omfanget av tvangsekteskap, i likhet med andre former for diskriminering av og overgrep mot kvinner, reflekteres ikke i antall saker behandlet i rettsapparatet eller i utfallet av de få sakene som blir behandlet. Bestemmelser implementeres i liten grad, og i tilfelle noen dømmes, er dommene ofte milde (Global Rights 2008; Human Rights Watch 2009; IRA & MoWA 2014).

2.2 EKTESKAPSSEREMONIER

Ekteskapsseremonier og arrangementer rundt et ekteskap varierer fra område til område, fra gruppe til gruppe og er avhengig av den enkelte families økonomi. Bryllupsarrangementet understreker imidlertid ekteskapets sentrale posisjon og innbærer normalt et byrdefullt økonomisk løft. Det er særlig mannens familie som bærer utgiftene ved ekteskap, blant annet ved brudepris og medgift. I tillegg er det vanlig at mannens familie dekker utgiftene til seremonien og feiringen (UNAMA & OHCHR 2010).

Sentralt på bryllupsdagen står den religiøse vigselsseremonien, *Nikah*. Seremonien vil normalt ledes av en mullah. Antall familiemedlemmer til stede vil variere. Minstekrav er to mannlige vitner, vanligvis fedrene til brudeparet. Ofte kan flere mannlige slektninger, mødre og søstre delta i seremonien. I enkelte områder vil ikke bruden selv være til stede, men en mannlig ”guardian” samtykker til ekteskapet².

En bryllupsfest er en viktig sosial markering, og et stort antall gjester blir vanligvis invitert. Feiringen signaliserer familiens sosiale status; familier med små økonomiske ressurser holder normalt bryllupsfesten hjemme, mens mer velstående feirer på hotell/wedding halls. Det serveres mat, gjestene danser og gir gaver og lykkeønskninger til brudeparet. I de fleste tilfeller vil menn og kvinner feire adskilt. Feiringen avsluttes ved at brudgommen markerer at han tar med seg bruden til sin familie og at hun ikke lenger er en del av sin fars hushold. Det er ulike ritual i forkant og etterkant av selve bryllupsdagen (About-Afghanistan u.å; Emadi 2005).

2.3 MEDGIFT OG BRUDEPRIS

Kvinner som inngår ekteskap, skal i henhold til afghansk lov ha medgift (*mahr*). Medgift skal være kvinnens særeie og gis som sikkerhet i tilfelle mannen dør eller vil skilles. Medgift er i tråd med islamsk lov og tradisjon, men Koranen sier verken noe om medgiftens størrelse eller når den skal utbetales. Mullahen som foretar den religiøse vielsen, vil i løpet av seremonien be brudgommens far angi medgiftens størrelse (Emadi 2005). Medgiften er normalt et pengebeløp eller ytelser av økonomisk verdi. I den grad det utstedes dokumentasjon på det inngåtte ekteskapet, skal størrelsen på medgiften fremgå av denne.

Ifølge MPI er de aller fleste afghanske kvinner – også velutdannede kvinner i byene – ukjent med retten til medgift (MPI 2005).

Brudepris er summen som betales til en kvinnes foreldre for retten til å gifte seg med deres datter. Dette anses som en kompensasjon til kvinnens familie for å ha fostret henne opp. Ifølge AREU er brudepris akseptert og praktiseres i store deler av landet.

² Se avsnitt 1.4 om stedfortrederekteskap.

Dette bekreftes av MPI, som videre hevder at tradisjonen med brudepris står sterkt på den afghanske landsbygda og kan utgjøre en viktig inntektskilde for fattige familier. Brudeprisen vil variere avhengig av familiens økonomiske situasjon, og den vil ofte være mindre hvis det er nært slektskap mellom partene. Tradisjonen kan føre til at enkelte familier gifter bort unge døtre tidligere enn de ellers ville gjort.

For øvrig kan brudepris ifølge UN Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA) ha uønskede konsekvenser:

Although high bride price is not specifically illegal under national, international or Sharia law, a number of human rights consequences emanate from this practice. Persons interviewed by UNAMA HR in many provinces of Afghanistan view the high bride price families pay to marry their sons as a harmful traditional practice. They said that in the context of poverty, it leads to forced and underage marriages, selling of girls, and a high level of domestic violence – as men take out frustration at being in debt or having to work for years to pay off loans, on their wives (UNAMA & OHCHR 2010, s. 26).

Det hersker bred enighet om at praktiseringen av brudepris er i strid med islam, siden kvinner ikke eies av sin familie og ikke kan "selges".

2.4 STEDFORTREDEREKTESKAP

I en rapport fra 2004, utgitt av den danske Udlændingestyrelsen (2004), opplyses det at:

Viceministeren for kvindeanliggender opplyste, at når et ægteskab skal indgås, tages der kontakt til en mullah som forretter en ceremoni. Ægteparrets respektive familier og vidner for begge parter er til stede. Mullahen tilspørger manden og kvinden hver tre gange, om de vil have hinanden som ægtefæller. Kvinden er ofte under pres til at sige ja til ægteskabet, idet hun, hvis hun siger nej, risikerer at blive udstødt af familien og så ikke har nogen mulighed for overlevelse. Hvis kvinden ikke svarer ja på mullahens spørgsmål, træder vidnerne frem og svarer ja på hendes vegne.

En international NGO opplyste, at et ægteskab kan indgås ved stedfortræder. NGOen opplyste, at der skal være tre vidner tilstede ved en vielsesceremoni.

Sivilloven åpner for at partene ikke behøver å være til stede og for at ekteskap kan inngås ved stedfortreder (Civil Code 1977, art. 72):

- (1) Employing a procurator for a marriage contract shall be permissible.*
- (2) The procurator cannot enter into marriage with his principal except that it is described in the procuration deed.*

Artiklene fra 73 til 75 gir nærmere betingelser for stedfortreders myndighet. Inngåelse av ekteskap ved stedfortreder anses således som et gyldig ekteskap i Afghanistan.

2.5 TEMPORÆRE EKTESKAP

Innenfor sunniislam er temporære ekteskap (*Seegha/Fegha*) forbudt, mens denne formen for ekteskap er akseptert innenfor shiaislam. Temporære ekteskap, som kan

oppfattes som legalisering av prostitusjon, kan vare fra noen timer til et bestemt antall år. Ekteskapsformen er utbredt i Iran, og enkelte kilder mener at den også er i ferd med å få fottfeste i sentrale og nordlige områder i Afghanistan. I en artikkel i den pakistanske avisen Daily Times (Najafizada 2006) heter det:

Shia clerics defend the practice as something that benefits both the men and women. "For a man it means he doesn't have to think about women or sex. For a woman, it means she has a husband to feed and take care of her and her children," said Sayed Barat Ali Razawi, a Shia mullah in Mazar-i-Sharif.

Kvinneorganisasjonen Revolutionary Association of the Women of Afghanistan (RAWA) peker på at ekteskapsformen har fått innpass i Afghanistan, blant annet i Balkh og Daikuni, som følge av migrasjon til og tilbakevending fra Iran. Organisasjonen mener at ekteskapsformen bidrar til å skape problemer for kvinnene (RAWA 2008).

2.6 INTERETNISKE EKTESKAP

Myndighetene registrerer ikke ekteskap systematisk og det foreligger heller ikke annen ekteskapsstatistikk. Det er derfor vanskelig å si noe om avvik fra ekteskapstradisjoner.

I Global Rights undersøkelse om blant annet vold i nære relasjoner³ opplyste 8,9 prosent å være i interetniske ekteskap.

Enkelte andre kilder peker på at omfanget av ekteskap mellom partnere med ulike etnisitet, er relativt omfattende. GlobalSecurity.org (u.å.) uttaler at det er utbredt med interetniske ekteskap. Noen mener at selv om endogame ekteskap er foretrukket, har blant annet migrasjon bidratt til en økning i antallet interetniske ekteskap (Afsaneh 2005, s. 510).

Landinfo er ikke kjent med kilder som sier noe om forskjeller mellom etniske grupper, men enkelte antyder at motviljen mot å gifte seg med pashtunere, er utbredt blant usbekere, turkmerne og tadsjiker (Aghajanian & Blood 2007, s. 70).

2.7 EKTESKAPSALDER

I henhold til Sivilloven (Civil Code 1977, art. 70), er nedre ekteskapsalder 18 år for menn og 16 år for kvinner. Unntak for kvinner fremgår av artikkel 71 i loven, som legaliserer ekteskap i tilfeller hvor jenta er 15 år, dersom hennes far eller en rettsinstans gir samtykke:

(1) Where the girl does not complete the age provided under Article 70 of this law, the marriage may be concluded only through her father or the competent court.

Koranen sier ikke noe konkret om minimumsalder for ekteskapsinngåelse, og ulike lovskoler representerer ulike oppfatninger. Hanafi har vært den dominerende lovskolen i Afghanistan siden regionen ble islamsk (Schneider 2007). Ifølge MPI er den rådende tolkningen innenfor Hanafi-skolen at en person *kan* være gifteklar ved

³ Global Rights understreker at "Considerable effort was made to ensure that the sample of women reflected the geographic, ethnic, linguistic and cultural diversity of Afghan women" (Global Rights 2008, s. 11).

overgangen til puberteten (MPI 2005). UNAMA påpeker at rettsoppfatningen blant mange afghanere gjenspeiler en slik forståelse:

(...) the marriage of children who have reached puberty (viewed by many Afghans as being the determinant of adulthood under Sharia law and thus the legal age of marriage) (UNAMA & OHCHR 2010).

Ulik tradisjonell lovgivning, eksempelvis *pashtunwali* og andre lokalt forankrede rettsoppfatninger, innebærer en generell aksept for ekteskap som innebærer svært unge partnere.

Selv om fødsels- og ekteskapsregistreringen i Afghanistan er svært mangelfull (Landinfo 2010), og etterrettelige data om ekteskap ikke er tilgjengelig, er det hevet over tvil at ekteskap som involverer svært unge jenter (og gutter), er utbredt i landet. AIHRC bekrefter at det ikke finnes pålitelige tall som beskriver omfanget av barneekteskap, men slår fast at det utvilsomt er et stort problem (AIHRC 2011, s. 53). Ifølge FNs barnefond (UNICEF) blir en av fem jenter gift før de fyller 15 år, og i underkant av 50 prosent er gift når de fyller 18 år (UNICEF 2013).

En studie fra 2008 av omkring 200 barneekteskap⁴, viser at aldersforskjellen mellom ektefellene er mer enn 16 år i over 25 prosent av tilfellene. Omkring 40 prosent av ekteskapene ble inngått da jenta var 10-13 år, i 32,5 prosent av tilfellene var jenta 14 år og i 27,5 prosent av tilfellene var jenta 15 år (WCLRF 2008).

På den internasjonale kvinnedagen i 2008 holdt president Hamid Karzai en tale hvor han oppfordret “[...] religious leaders, tribal elders and particularly men: stop forcing your under-aged girls to marry, stop marrying them to old men” (Daily Star 2008). Karzai skal senere ha presisert at han refererte til menn over 50 år.

UNICEFs “Photo of the year” i 2007 viser den 40 år gamle Mohammad og hans 11-årige forlovede, Ghulam.

En rekke kilder peker på at det først og fremst er tradisjoner som bestemmer når ekteskap blir inngått. Disse er ofte i konflikt med både afghansk lovverk og islam.

⁴ Ekteskap der jenta er under 16 år, eller mannen under 18.

Max Planck Institute har fremholdt at barneekteskap først og fremst bygger på gamle tradisjoner, men er i strid med lovgivning og islamske prinsipper (MPI 2005).

Tall presentert i National Risk and Vulnerability Report 2010/2011, viser en nedgang i andelen barneekteskap på 2000-tallet (CSO 2014). Bevissthet om negative konsekvenser av barneekteskap og økt tilgang til utdanning, kan forklare tendensen. Enkelte kilder fremhever at sannsynligheten for barneekteskap er større for barn rammet av fattigdom og konflikt (seminar Oslo, mars 2014).

En kvinneorganisasjon hevdet i samtale med Landinfo (oktober 2013) at økonomi er en viktig faktor som bidrar til at jenter blir giftet bort i ung alder; familien får brudepris og en munn mindre å mette. Kilden mente at det kan være forbundet med stigma å ikke bli gift i ung alder. Omgivelsene kan stille spørsmål om hvorfor kvinnen forblir ugift. Kilden hevdet at kvinnens familie ikke er i en posisjon hvor de selv kan ta initiativ overfor aktuelle ekteskapskandidater.

Det er et stort problem om en families døtre ikke blir gift, og det kan være risikabelt å vente for lenge. Dette gjelder også for den utdannede urbane middelklassen. Problemet løses ofte innad i familien ved at familiemedlemmer gifter seg med hverandre (samtale i Kabul, oktober 2013).

2.8 TRADISJONER SOM INKLUDERER EKTESKAP

Nedenfor redegjøres det for en del tradisjoner knyttet til ekteskap som – med enkelte få unntak – praktiseres av alle etniske grupper i Afghanistan. Ifølge AREU er flere av disse tradisjonene "[...] dominant marriage practices", men samtidig "[...] widely recognized by people – men and women, young and old, illiterate and literate – to be detrimental practices", blant annet fordi de innebærer vold og overgrep mot kvinner (Smith 2009a). Flere av tradisjonene er i uoverensstemmelse med islam.

2.8.1 Bytteekteskap (Baadal)

Bytteekteskap (exchange marriage) eller *baadal* er en avtale mellom to familier om å "bytte" døtre eller andre kvinnelige familiemedlemmer, ved giftermål. Den ene avtalepartens datter (avtalene kan inkludere flere kvinner fra hver familie) giftes inn i den andre avtalepartens familie og vice versa.

I likhet med flere andre kilder, peker Women and Children Legal Research Foundation (WCLRF) på at *baadal*-ekteskap ofte inkluderer mindreårige. Ifølge ekteskapsundersøkelsen gjennomført av WCLRF, var 30 av 200 barneekteskap som ble undersøkt i Balkh, Nangarhar, Kabul og Parwan, *baadal*-ekteskap (WCLRF 2008) I den ovennevnte rapporten fra MPI (2005) gis et eksempel på en *baadal*-avtale:

An 80-year-old father married his eight-year-old daughter to a man aged 50. In exchange, the father married the 14-year-old girl of that man. Neither girl had reached her age of puberty. The Department of Women's Affairs sent representatives to talk to the men, but the men replied by saying "that is not your business." (As reported by the head of the Department of Women's Affairs of Balkh).

Baadal-tradisjonen kan ha en integrerende effekt ved å skape eller styrke relasjonen mellom familiegrupper. Samtidig leder *baadal*-ekteskapene også til konflikter som kan ramme kvinnene hardt. UNAMA & OHCHR (2010) påpeker følgende:

One widely reported consequence of these marriages is that in-laws punish brides reciprocally in exchange for any reported mistreatment or punishment of their own daughter. For example, if one woman, who was exchanged in marriage, is beaten, the in-laws of the other exchanged woman may also beat her in retaliation. If one couple divorces, the other may as well.

Nød og fattigdom er ofte årsaken til *baadal*-avtaler, fordi avtalene reduserer eller eliminerer utgifter knyttet til ekteskapsinngåelser. Tradisjonen er i strid med folks rettsoppfatning, noe som understreker at omfanget av denne ekteskapsformen først og fremst er et fattigdomsproblem. Tradisjonen er i strid med afghansk lov og sharia med hensyn til samtykke fra ekteskapspartnerne.

Schneider viser også til at *baadal*-ekteskap ikke er akseptabelt i lys av kvinners rett til medgift i islamsk lov, og at dette er regulert i sivillovens artikkel 69 (Schneider 2007). UNAMA & OHCHR (2010) påpeker at:

Nikah Shighar, exchange of women without their consent and without the required mahr (dowry given to the woman), is prohibited. Abdullah Ibn Umar (companion of the Prophet) said that Allah's Messenger prohibited Shighar, which means it is forbidden for a man to give his daughter in marriage on the condition that another man gives his own daughter to him in marriage, without dowry (See: Sahih Muslim, book 008, Kitab al-Nikah, chapter 7, number 3295).

Baadal-ekteskap er spesielt utbredt på landsbygda, men ikke alle lokalsamfunn praktiserer *baadal*. Eksempelvis har ikke den uzbekiske befolkningen i Jawzjan slike tradisjoner (UNAMA & OHCHR 2010).

2.8.2 Kompensasjon (Baad)

Baad er ekteskapsavtaler inngått som følge av at en familie, klan eller stamme erkjenner kompensasjonsansvar overfor en annen gruppe. Ekteskapene avtales med henblikk på å løse konflikter som kan eller har utviklet seg til blodhevn. Det er ofte lokale konfliktløsningsråd (*jirgaer* eller *shuraer*) som beslutter at en konflikt skal eller kan løses ved inngifte. AREU opplyser at *baad* hovedsakelig praktiseres blant pashtunere (Smith & Manalan 2009), og beskriver videre fenomenet som “[...] the practice of compensating a murder (or even an accidental killing) by the family of the killer by giving either one or two never-married girls in marriage to the victim’s family” (Smith 2009b).

MPI har gitt et eksempel på *baad* fra Paktia:

A person killed a nomad in Paktia province. The members of the jirga went to the house of the victim and inquired whether the family members of the victim wanted to continue the enmity or if they preferred reconciliation with the family members of the murderer. They accepted the reconciliation and the members of the jirga went to the house of the murderer to find a solution. The tradition has always been that a girl or two should be exchanged, or money

or a piece of land should be given to the family of the victim in order to remove enmity. Therefore, the sister of the murderer automatically appeared before the jirga without any hesitation and accepted a marriage into the family of the victim in order to finish the hostility between the families. This tradition is called baad (MPI 2005).

Ingen av (de) kildene Landinfo har gått gjennom, presenterer representativt materiale, og kildene har antagelig ulike terskler for å uttale seg om utbredelsen av *baad*-ekteskap. UNAMA & OHCHR (2010) mener at denne formen for ekteskapsavtaler praktiseres i ulike samfunn i hele landet, i likhet med *baadal*-ekteskap.

Center for Policy and Human Development (CPHD (2007, s. 94) har påpekt at hazaraer så å si aldri bruker *baad* som konfliktløsning og at *baad* er svært uvanlig i de vestlige områdene av landet. AREU har gjort begrensede studier, som neppe er representative, men som også kan peke i retning av at tradisjonen er mest utbredt på landsbygda, men at omfanget er redusert eller begrenset i enkelte områder. Dette gjelder blant annet i Bamian, Kabul by og Nangarhar hvor praktiseringen av *baad* synes å være avtagende (Smith 2009b; Smith & Manalan 2009; Gang 2011, s. 29). AREU peker på at tradisjonen heller ikke praktiseres innenfor enkelte pashtunske stammer. Eksempelvis er *baad* forbudt blant shinwari i Nangarhar (Smith 2009b). UNDP har tidligere indikert at *baad* – generelt sett – snarere er et unntak enn en norm (UNDP 2007, s. 126).

Mens AREU antyder at omfanget i Kabul by nå er begrenset (Gang 2011), påpekte Women and Children Legal Research Foundation i 2004 at *baad* praktiseres i hele landet, inkludert i Kabul by (WCLRF 2004).

UNAMA antyder at den generelle holdningen til denne formen for ekteskap blant afghanere, er i tråd med afghansk lov og sharia, som forbyr slike ekteskapsavtaler. I Afghanistan Human Development Report 2007 ble det også slått fast at *baad* bryter afghansk lov, er i strid med sharia og internasjonale menneskerettigheter (CPHD 2007, s. 97). En rekke øvrige kilder betegner *baad*-tradisjonen som et grovt systematisk menneskerettighetsovergrep og påpeker at ekteskapene oftest ikke fungerer konfliktdependende og integrerende (Gang 2011, s. 29; WCLRF 2004).

Et intervju med søsteren til en to år gammel pike som ble gitt som kompensasjon etter en *jirga*-beslutning, indikerer at *baad* av enkelte fremdeles oppfattes som positivt og med en integrerende effekt:

This is a very good decision by the jirga...Peace has been restored to the two families. Their enmity has turned to friendship. The girl taken in baad will have all the rights of a family member, and will finally marry a son of this family, she will become a bride (Paykan 2009).

2.8.3 Polygyni

Polygyni, en manns rett til å være gift med flere kvinner samtidig, er lovlig både i henhold til sharia og afghansk sivillovgivning (en mann kan være gift med opptil fire kvinner). I henhold til Sivilloven (Civil Code 1977, art. 86) må følgende betingelser være oppfylt:

- 1) *When there is no fear of injustice between the wives.*

- 2) *When the person has financial sufficiency to sustain the wives. That is, when he can provide food, clothes, suitable house, and medical treatment.*
- 3) *When there is legal expediency, that is when the first wife is childless or when she suffers from diseases which are hard to be treated.*

MPI hevder at "...the conditions set for multiple marriages, such as the equal treatment of all wives, are not observed in practice by the bride's parents or the polygamous husband" (MPI 2005). Det stilles ingen krav til formell godkjenning eller registrering av menn som inngår ekteskap med flere kvinner.

Ekteskapsformen er akseptert innenfor alle de etniske gruppene i Afghanistan (Rahimi 1991, s. 12), men det finnes ikke tall for omfanget av polygyni. Enkelte kilder peker på at polygyni er relativt lite utbredt (Smith 2009a). Antropologen Thomas Barfield har indikert at polygyni først og fremst er et fenomen blant de velstående (Barfield 2003, s. 18). Flere kilder har pekt på at antallet polygyni-ekteskap har økt i løpet av de siste tiårene, selv om det faktisk er overskudd på menn i Afghanistan (Tayler 2002). Peter R. Blood skrev i 2001 at polygyni har vært økende siden 1980-tallet fordi konflikten i Afghanistan har bidratt til et økende antall enker (Blood 2001).

MPI (2005) har hevdet at økningen i denne ekteskapsformen først og fremst finner sted innenfor et befolkningssegment av rike analfabeter (MPI 2005), og særlig i grupper med

[...] strong political affiliations to warlords and smugglers, providing these people with illegal capital and giving them the means to support several wives. Given that these individuals are ignorant and illiterate, polygamy is practised without observing the limitations set for it under Islamic law and statutory law.

En undersøkelse fra 2006 indikerte at nærmere 90 prosent av 1400 respondenter fra ulike områder i Afghanistan, foretrakk kun én ektefelle (WCLRF 2006). Samtidig peker andre kilder på at kvinner foretrekker å være kone nummer tre eller fire om alternativet er å ikke bli gift.

Global Rights' undersøkelse fra 2008 viste at 12,6 prosent av kvinnene i utvalget var i polygame ekteskap, hvorav 10,3 prosent med en annen kone, 1,5 prosent med to, 0,5 prosent med tre, 0,1 prosent med fire og 0,2 prosent sammen med fem eller flere andre koner (Global Rights 2008).

AREU fremholder at polygami ikke er en ønsket løsning i Afghanistan, og at både kvinner og menn generelt har en negativ holdning til tradisjonen. AREU peker på fire årsaker til polygami. For det første vil det kunne være aktuelt ved infertilitet, altså dersom en kvinne ikke får barn. For det andre vil en enke og enkens svoger, eventuelt andre mannlige medlemmer, bli presset til å gifte seg med hverandre. For det tredje finnes det eksempler på menn som gifter seg med flere kvinner dersom de ikke er fornøyde med sin første kone. For det fjerde forekommer polygami i noen tilfeller hvor kvinnen har vært forlovet med en mann, men ikke har kunnet gifte seg grunnet krig, konflikt og flukt. Siden kvinnen er forlovet, kreves det at hun gifter seg med mannen, selv om han i mellomtiden har giftet seg med en annen (Smith 2009a).

2.8.4 Enkeekteskap

Tradisjonen med enkeekteskap markerer at kvinner anses som familiegruppers eiendom. En enke vil ofte henvises til giftermål med en av sin avdøde ektefelles brødre (eller andre mannlige slektninger):

Forced marriage of widows stems in part from widows being considered the property of their in-laws, but is also often due to the desire to deny a widow her right to Inheritance by marrying her to a relative and keeping any inheritance within the family (UNAMA & OHCHR 2010).

Utgangspunktet er at giftermålet skal inngås med bror eller fetter av den avdøde, men om slike ikke eksisterer, tilhører kvinnen stammen, og ingen annen stamme har lov til å ta henne til ektefelle. ”So even after the death of a husband, women cannot escape being the property of other men in their tribe” (ILF 2004). Praksisen er ulovlig i henhold til afghansk lovgivning (straffelovens artikkel 517 (Penal Code 1976) og artikkel 24 i ekteskapsloven (Law of Marriage 1971)). AREU peker på at for mange kvinner handler gjengifte om fortsatt å ha kontakt med barna og å unngå stigma:

[...] it is considered shameful [...] for a widow to marry outside her husband’s family, and for many widows there is little choice in this as they are likely to lose custody of their children if they do not marry again within their in-laws’ family (Smith 2009a, s. 55).

2.9 EKTESKAP INNGÅTT UTEN FAMILIENES SAMTYKKE

Til tross for sterke kulturelle føringer og få muligheter for rettfærdig behandling eller reell beskyttelse i tilknytning til brudd på ekteskapstradisjoner, forekommer det likevel at par opponerer mot sine respektive familiers vilje ved valg av ektefelle.

Landinfo er ikke kjent med studier eller rapporter som fokuserer på denne problematikken eller systematisk rapporterer om omfanget. Dette kan ha sammenheng med at omfanget antagelig ikke er stort, og med det alvorlige stigma som er knyttet til opposisjon mot familien og utenomekteskapelig sex. En FN-kilde bekrefter at det er lite rapportering på området, men viser til at utenomekteskapelige forhold forekommer (samtale Kabul, oktober 2013). Det er likevel grunn til å tro at dette ikke er utbredt, fordi konsekvensene av å bryte med tradisjonen høyst sannsynlig vil være dramatiske. Unge som etablerer et forhold eller gifter seg uten familiens samtykke, står i fare for alvorlige sanksjoner fra både rettsapparatet, familien og lokalsamfunnet.

2.9.1 Møteplasser

I det sterkt kjønnssegregerte afghanske samfunnet er det svært få arenaer hvor unge menn og kvinner kan møtes og utvikle et forhold. En FN-kilde hevdet i samtale med Landinfo (oktober 2013) at kvinner i deler av landet de siste årene har fått noe større bevegelsesfrihet, men at en forverret sikkerhetssituasjon virker i motsatt retning. Det er imidlertid variasjon mellom urbane og rurale områder, de etniske gruppene og den enkelte familie med hensyn til kvinners bevegelsesfrihet. Enkelte kilder påpeker at kvinner i en del områder på den afghanske landsbygda, deltar i landbruksarbeid, og at jordene kan være en arena hvor det er mulig å møtes. I urbane områder vil unge kunne møtes på markeder, kafeer, universiteter eller andre offentlige steder, men de

må være svært påpasselige for ikke å bli oppdaget av familie, slektninger, naboer eller andre kjente (Landinfoseminar, mars 2014; samtale Kabul, oktober 2013).

I løpet av de siste årene har mobiltelefon blitt svært utbredt i Afghanistan. De fleste hushold, både i byene og på landsbygda, disponerer en eller flere mobiltelefoner. På landsbygda vil mennene ha med en telefon på jobb, mens en telefon er i hjemmet og kan benyttes av familiens kvinner. Det forekommer at unge menn og kvinner utvikler relasjoner per telefon. Den urbane middelklassen benytter i økende grad moderne kommunikasjonsteknologi, og sosiale medier, som Facebook, blir en møteplass for stadig flere unge (Landinfo-seminar i Oslo, mars 2014; samtale i Kabul, oktober 2013).

Selv om moderne teknologi gir økt mulighet for kommunikasjon mellom unge menn og kvinner, er det fortsatt slik at jenter som nærmer seg puberteten, blir holdt under oppsikt.

2.9.2 Utenomekteskapelige forhold (zina) og moralske forbrytelser

I Afghanistan anses alle tilfeller av utenomekteskapelig seksuelt samkvem som *zina*. Både i henhold til sharia, tradisjonell og afghansk lovgivning (Straffelovens artikler 426-428), er *zina* en meget alvorlig forbrytelse. *Zina* skal straffes med "long imprisonment" (Straffelovens artikkel 427), og varigheten av fengselsstraffen skal ikke være mindre enn fem år og ikke overskride femten år (Straffelovens artikkel 100 (1)). I 2012 var majoriteten av kvinnelige fanger i afghanske fengsler frihetsberøvet for såkalte "moralske forbrytelser" eller *zina*: Det gjelder mer enn 95 prosent av jentene (under 18 år) og 50 prosent av kvinnene (HRW 2013).

Straffen for *zina* i henhold til sharia er pisking og/eller steining til døde av den som blir funnet skyldig i å ha hatt utenomekteskapelig sex. Selv om menn også straffeforfølges for *zina*-forbrytelser, hersker det bred enighet om at "the criminal justice system places disproportionate emphasis on the prosecution of women for *zina* crimes" (World Bank 2005).

Den første kjente *zina*-dødsdommen etter Talibans fall er et eksempel på ulik behandling; et lokalt landsbyråd dømte mannen til 100 piskeslag, mens kvinnen ble steinet til døde. Fordi jomfruelighet er så sentralt for en families ære, har det i realiteten ingen eller underordnet betydning hvorvidt det utenomekteskapelige forholdet er frivillig eller ikke (voldtekt) UNODC 2007). Det innebærer blant annet at kvinner kan bli tvunget til å gifte seg med menn som har voldtatt dem:

Since all sexual relationships outside marriage are referred to as zina, it is difficult to differentiate between rape and consensual sex, therefore the settlements concluded by the jirgas, in the cases of "abduction" or "adultery" may in many cases amount to forcing a girl to marry her rapist—a practice which is not unique to Afghanistan (UNODC 2007, s. 16).

I enkelte tilfeller blir det i tillegg gjort avtaler om at en kvinne fra overgriperens familie skal giftes inn i kvinnens familie, noe som i praksis betyr at ytterligere en kvinne utsettes for overgrep (jf. pkt. 1.8.2). Det er rapportert om slik praksis både i tadsjikiske og pashtunske samfunn i enkelte provinser i Nord-Afghanistan (UNODC 2007, s. 17).

Såkalte ”moralske forbrytelser” (*moral crimes*)⁵ blir hardt straffet også i rettsvesenet. I tillegg til *zina*-forbrytelser kan kvinner som rømmer eller forlater sitt hjem uten tillatelse, bli dømt for *attempted zina* eller *running away from home*. En høyesterettsuttalelse (2010) slår fast at bakgrunnen og intensjonen for rømningen, samt stedet hun rømmer til, skal vurderes i *running away*-saker. Rømmer kvinnen fra et voldelig hushold og til en anerkjent institusjon (det vil si DoWA⁶, eventuelt et offentlig shelter) eller en slektnings hus, skal hun ikke straffes. Rømmer hun derimot til en ukjent persons hus, kan hun dømmes for *attempted zina* uavhengig av om det har vært seksuell omgang eller ikke. Kvinner som rømmer fra hjemmet, anses som kriminelle, fordi de blir tillagt en intensjon om å gjøre seg tilgjengelig for *zina* når de er uten familiens beskyttelse. Kvinner som rømmer, kan bli tvunget til medisinske underlivsundersøkelser for å vurdere hvorvidt det dreier seg om en *zina*-forbrytelse (UNAMA & UHCHR 2013, s. 22-25).

Kvinner som rømmer fra tvangsekteskap, vold i hjemmet eller reiser sammen med en mann hun ikke er i slekt med, kan bli anklaget for ”moralske forbrytelser”. Om lag 400 kvinner var i januar 2012 fengslet for såkalte ”moralske forbrytelser” (Human Rights Watch 2012, s. 3). Tall fra det afghanske innenriksministeriet viser en sterk økning i antallet kvinner som er fengslet for slike forhold; i mai 2013 hadde antallet steget til 600 (Human Rights Watch 2013). Det finnes ingen fullstendig oversikt over hvilke type ”moralske forbrytelser” kvinnene er fengslet for. Tall fra høyesterett⁷ viser at 20-25 prosent av sakene dreier seg om *running away/attempted zina*, og de resterende sakene var *zina*-forbrytelser (UNAMA & OHCHR 2013, s. 24).

Par som umiddelbart etter at de har forlatt sine respektive familier, oppsøker en domstol, vil kunne bli viet og dermed unngå anklager om *zina*. I noen tilfeller er domstolen behjelpelig med å skaffe vitner. Forutsetningen er at paret ikke har hatt sex. Hersker det tvil om dette, kan de bli sendt til medisinsk undersøkelse. En samtalepartner understreket at dommere har stort rom for skjønnsutøvelse i slike saker. Enkelte dommere vil mene at det er så moralsk forkastelig at en kvinne rømmer fra sin fars hus at han ikke ønsker å bistå. Et gyldig vigselfokument fra en domstol forhindrer heller ikke nødvendigvis sanksjoner fra familie og lokalsamfunn. Det er grunn til å tro at dette antagelig er en løsning som kun de færreste er kjent med og benytter seg av (samtale i Kabul, oktober 2013).

2.9.3 Ærestap og gjenoppretting av ære

Familiers ære og status bekreftes gjennom ekteskapsinstitusjonen (Smith 2009a). Åpen opposisjon mot eller brudd med normer om ekteskapsinngåelse ved å velge ekteskapspartner uten familienes godkjenning, vil krenke familiens ære og kunne danne grunnlag for alvorlige reaksjoner, både mot kvinnen og mannen. En samtalepartner (oktober 2013) understreket at afghanere er kjent med de alvorlige konsekvensene det har å trosse familiens ønsker og at det vil sette forbindelsen til

⁵ ”Moralske forbrytelser” (*moral crimes*) innebærer slik Landinfo forstår det både *zina*-forbrytelser og *running away/attempted zina*.

⁶ Provincial Departments of Women Affairs

⁷ Tallene er basert på pådømte saker i provinsene Kabul, Balkh og Herat i løpet av ett år, i alt 283 saker.

familien på spill. Unge som har etablert et forhold, vil derfor gjøre sitt ytterste for å overtale de involverte familiene til å akseptere ekteskapsinngåelse.

På den annen side mener enkelte kilder at unge kvinner som rømmer, ikke nødvendigvis har tatt innover seg konsekvensene, men handler ut fra en forestilling om at rømningen er den eneste muligheten for en bedre fremtid (Landinfo-seminar i Oslo, november 2012; Landinfo-seminar i Oslo, mars 2014).

Generelt er det først og fremst kvinners rettigheter som krenkes i tilknytning til ulike ekteskapstradisjoner i Afghanistan. I en rapport publisert av FN-kontoret for narkotika og kriminalitet (UN Office on Drugs and Crime) i mars 2007, heter det at

[...] it is reasonable to assume that the person most harshly punished would be the girl, especially if extra-marital sex has occurred, since her loss of virginity would bring great shame to the family (UNODC 2007, s. 17).

Når det gjelder selvstendig valg av partner mot familiens ønske, kan det synes som om menn også kan eksponeres for sanksjoner. En samtalepartner (Kabul, oktober 2013) mente at en konsekvens kan være at mannen (og hans familie) ikke får bo i sin fars hus og således må etablere et eget hushold. Landinfo er kjent med enkelte få tilfeller hvor også mannen har blitt utsatt for æresrelatert drap (se konkrete eksempler nedenfor).

International Legal Foundation peker på at utenomekteskapelige forhold er et meget sensitivt tema innenfor alle de etniske gruppene, men at pashtunerne generelt har et mer restriktivt syn enn øvrige grupper. Videre hevder organisasjonen at de fleste saker løses i lokale *shuraer* og *jirgaer* (ILF 2004).

I saker der par har hatt frivillig seksuelt samkvem, er resultatet ofte at paret gifter seg. De involverte familiene forsøker å løse saken privat, uten at verken rettsapparat eller meglingsinstanser blir involvert. På den måten reduseres tap av ære og anseelse lokalt (Udlændingestyrelsen 2012, s. 37). En lokalt ansatt i en internasjonal organisasjon mente at velutdannede familier, familier i de store byene, hazaraer og tadsjikere generelt er åpne for å finne løsninger, ofte gjennom megling (samtale i Kabul, oktober 2011). Dette ble bekreftet i samtale med en advokat tilknyttet en rettshjelpsorganisasjon (Kabul 2013). Advokaten mente at selv om forhandlingene er krevende, vil partene som regel komme fram til en løsning. Det er kun unntaksvis at slike saker ender med vold eller drap. I de fleste tilfellene skjer meglingen i regi av tradisjonelle konfliktløsningsorganer, men det forekommer også at familier henvender seg til domstolene. Det er en forutsetning at de impliserte familiene ønsker en forhandlingsløsning fremfor straffereaksjoner. Advokaten i rettshjelpsorganisasjonen understreket at det er store forskjeller mellom byene og landsbygda på dette feltet.

Generelt er det større aksept for at menn tar egne valg, og ofte vil mannens familie spille en aktiv og konstruktiv rolle i forsøkene på å finne en ikke-voldelig løsning (samtaler i Kabul, oktober 2013).

Thomas Barfield eksemplifiserer hvordan et par som har rømt, kan forsøke å løse situasjonen gjennom tradisjonell konfliktløsning:

They may later try to regularize their status by providing indemnity (pour) and two sheep as a shame payment. The man's family must also provide two

women in marriage to the offended family by way of apology (Barfield 2003, s. 17).

ILF gir i sin rapport fra 2004 en rekke eksempler på hvordan æresrelaterte konflikter finner sin løsning gjennom behandling i de tradisjonelle konfliktløsningsrådene. De refererer blant annet til såkalt samtykket kidnapping (*consensual kidnapping*) i Nuristan:

When an unmarried girl elopes with a boy ("kidnapper"), his family and the villagers call for a Jirga and the Jirga decides the amount of the dowry to be given to the girl's father so that the two can marry. The boy must also pay a fine to the village in the form of the cow or sheep (ILF 2004, s. 42).

Afghanistan Independent Human Rights Commission (AIHRC) peker likeledes på at:

Couples who run away from home to get married are often imprisoned; the man is charged with kidnapping and the woman with zina. This is in contradiction to Article 425 of the 1976 Penal Code of Afghanistan.

Criminal charges against women who run away from their homes to avoid forced marriage are of particular concern for the protection of the family. The majority of these cases are ruled using traditional practices that are at times in contradiction with civil law. For example, Farina, a 19-year-old woman from Samangan ran away from home in late 2006 to get married with the man she liked. The police found and arrested them. The judge ruled that because she ran away she must have had pre-marital sex and sentenced both to 18 months in jail. The couple was not allowed to get married. (...)

Otifa, a 19-year-old woman in Sari-Pul ran away in early 2007 to get married to a man that her family did not approve of. Despite the marriage certificate, the police imprisoned both on the grounds that Otifa was engaged to another man by her parents. As a result of AIHRC advocacy and intervention from the governor, the problem was solved (AIHRC 2008, s. 36).

Det finnes eksempler på at par som har tatt selvstendige valg, har blitt forsøkt reintegrert ved beslutninger i *shura/jirga*. Samtidig kan par som rømmer mot familiens vilje, ikke bare eksponeres for risiko for sanksjoner fra familien, men også overgrep initiert av lokale makthavere og det tradisjonelle rettsvesenet. Amnesty International rapporterte i august 2010 om at et par ble steinet til døde i en Taliban-kontrollert landsby i Kunduz. Paret hadde rømt til Pakistan, men vendte tilbake til hjemstedet etter en overenskomst mellom familiene deres. Et lokalt Taliban-råd bestemte likevel at paret skulle steines til døde. Det foreligger informasjon om flere enkeltsaker hvor par har blitt drept for å ha vanæret islam. Eksempelvis ble et ungt par skutt foran en moské i Khash Rod-distriktet i Nimroz i april 2009 (BBC News 2009).

ILF stadfester at både mannens og kvinnens familie vil, som ytterste konsekvens, kunne overveie å drepe den ene eller begge partene for å gjenopprette familienes ære (ILF 2004). Det foreligger eksempler på at par har blitt drept, og dette synes å skje relativt kort tid etter at et uønsket forhold er blitt kjent (Stop Honour Killings! u.å.).

I november 2013 skal et ungt par ha blitt skutt og drept etter at de sammen rømte fra sine hjem i Baghlan-provinsen. Det foreligger ikke opplysninger om hvem som står bak drapene, og omstendighetene rundt drapene fremstår uklare (Sherzai 2013). I den sydlige Helmand-provinsen ble et par halshugget, antagelig av kvinnens familie, etter at kvinnen angivelig hadde rømt til kjærestens hus (Sahil 2013). I april 2013 utstedte en lokal mullah i Badghis-provinsen fatwa mot en ung kvinne som angivelig hadde et forhold til sin fetter mens ektemannen var i Iran. Kvinnen ble skutt av sin far foran to hundre tilskuere fra landsbyen (Sarwar 2013).

Landinfo kjenner ikke til at par som har giftet seg uten familienes samtykke, har utløst hevndraps-sykluser over generasjoner. I forlengelsen av dette understrekes at det ikke foreligger representativ informasjon på feltet. I lys av tilgjengeligheten til lokalsamfunn i Afghanistan, mener Landinfo det er god grunn til å anta at mørketallene er store og at overgrep knyttet til utenomekteskapelig sex og brudd på ekteskapstradisjoner, er dårlig belyst.

2.9.4 Langvarige konsekvenser for par som rømmer

Par som trosser familien ved å velge ektefelle selv, vil normalt ikke kunne bosette seg i sitt lokalmiljø og må forlate familie og hjemsted. Thomas Barfield påpeker at “Because her father and brothers are then expected to kill them, the couple often flees the area and seeks sanctuary (*nanawati*) elsewhere” (Barfield 2003).

I flere asylsaker har det blitt anført at par har innledet et kjærlighetsforhold for deretter å rømme fra hjemstedet, ofte også fra hjemlandet. De har så inngått ekteskap og fått barn. Spørsmålet er hvilken risiko en slik familie eksponeres for om de etter flere år returnerer til Afghanistan. Denne problemstillingen er ikke belyst i skriftlige rapporter og ble derfor drøftet med flere kilder da Landinfo var på informasjonsinnhentingsreise til Kabul høsten 2011.

Samtalepartnerne som uttalte seg, hadde ikke kjennskap til konkrete tilfeller av slik familieetablering, noe som illustrerer og indikerer at dette er uvanlig. Kildenes vurderinger er således ikke basert på erfaring, men på generell kunnskap om det afghanske samfunnet.

Utgangspunktet er at par som innleder et kjærlighetsforhold mot deres familiers vilje og deretter rømmer, vil kunne utsettes for reaksjoner både fra sine respektive familier og lokalsamfunn. Når det gjelder situasjonen for par som rømmer, gifter seg, får barn og lever utenfor Afghanistan i en lenger periode, mente samtalepartnerne at situasjonen vil kunne være annerledes.

Kildene mente at det vil være forskjeller i reaksjonsmønsteret hos de ulike etniske gruppene; hazaraer og tadsjikere vil i større grad enn pashtunere akseptere slike ekteskap. Det vil også være forskjeller mellom rurale og urbane områder, og det er mindre sannsynlig at urbane familier reagerer i ettertid. Videre kan utdanningsnivået til de involverte familiene ha betydning. Om det sanksjoneres, vil det være stor variasjon i alvorlighetsgraden; fra drap til sosial ekskludering.

Flere samtalepartnerne mener at risikoen for sanksjoner reduseres over tid og at muligheten for aksept øker. Dette blir begrunnet med at følelsene ”kjøler ned med tiden” og at eventuelle barn er en faktor som også kan bidra til forsoning. En lokal menneskerettighetsorganisasjon mente at det antagelig ikke er risiko for alvorlige

reaksjoner etter 2-3 år (samtale i Kabul, oktober 2011). Kildene mente at sannsynligheten for reaksjoner er størst i konservative miljøer i rurale områder i det pashtunske beltet. Ingen hadde klare oppfatninger om hvem som eventuelt er utsatt, mannen eller kvinnen, og hvilke og hvor alvorlige reaksjoner som er aktuelle. Ingen av kildene mente at barn er utsatt for risiko for sanksjoner, men at de antagelig ikke ville bli ansett som en del av familien om foreldrene ikke ble akseptert (samtaler i Kabul, oktober 2011).

Samtalepartnerne mente at vurderingene også gjelder i tilfeller hvor en av partene var forlovet da paret rømte, men understreket at en gift kvinne som rømmer med en annen mann, aldri vil kunne vende tilbake til sitt lokalmiljø (samtale i Kabul, oktober 2011).

2.10 SKILSMISSE

I tråd med islam åpner afghansk lovgivning for skilsmisse, men det er langt lettere for en mann å oppnå skilsmisse enn for en kvinne. Skilsmisse er imidlertid forbundet med tap av anseelse. Det sosiale stigmaet er generelt større for kvinnen, men også menn taper sosial status ved skilsmisse. I *Culture and Customs of Afghanistan* peker Hafizullah Emadi på at “Termination of marriage by either party is regarded as a disgrace, and the social stigma attached to it usually compel couples to remain married” (Emadi 2005, s. 179).

I henhold til Sivillovens artikkel 135, andre ledd, er retten til å oppløse et ekteskap uten begrunnelse, gitt mannen. Et ektepar kan anses som skilt hvis mannen uttaler at han vil skilles (*talaq*). I utgangspunktet tilligger det også kvinner en delvis rett til ekteskapsoppløsning (*khula*) etter artiklene 156 til 175 i Sivilloven, men *khula* krever mannens samtykke og forutsetter at hun tilbakebetaler brudeprisen til mannen. Ifølge MPI åpner også sharia og Sivilloven for at retten til skilsmisse kan delegeres til kvinnen i ekteskapskontrakten, men MPI påpeker:

However, this possibility is hardly known. Interviews conducted with women of different social strata ranging from highly educated urban women to illiterate rural women revealed that not even in a single case had women demanded the delegation of divorce rights in case of serious threat or grave misbehaviour (MPI 2005).

Sivilloven gir kvinner rett til å søke om skilsmisse kun i tilfeller hvor særskilte forhold foreligger, og en slik søknad om separasjon må behandles rettslig. Slik Landinfo forstår den afghanske Sivilloven, grupperer den legitime grunnlag for ekteskapsoppløsning i fire kategorier som etter rettslig behandling kan gi skilsmisse:

- 1) *Separation due to a defect (Tafreeq)* i medhold av lovens artikler 176 til 182. Søknad om skilsmisse kan søkes om mannen ikke kan fullbyrde sine ekteskapelige plikter, eksempelvis grunnet sykdom.
- 2) *Separation due to harm (Zarar)* etter lovens artikler 183 til 190.
- 3) *Separation due to nonpayment of alimony (Al-infāq)* etter lovens artikler 191 til 193.
- 4) *Separation due to absence* etter lovens artikler 194 til 197.

For alle de fire kategoriens vedkommende må kvinnen bevise at det foreligger grunnlag for skilsmisse. Loven gir, så langt Landinfo kan forstå, svært få klare anvisninger for rettens vurderinger, og avgjørelser i saker synes således å kunne baseres på relativt fritt skjønn.

En skilsmisse er først gyldig etter en venteperiode (*heddat*) som blant annet angir når partene eventuelt kan tre inn i et nytt ekteskap. I henhold til Sivillovens artikkel 198 er *heddat* “a definite period with the expiration of which all the conjugal bonds shall be eliminated.” Innenfor *heddat*-perioden kan skilsmissen tilbakekalles og ekteskapeleg samliv gjenopptas. Sivillovens artikler 198 til 210 gir detaljerte bestemmelser om dette. Artikkel 211 slår fast at *heddat* “shall start after divorce, death of the husband, annulment, separation or abandonment”, og loven har bestemmelser som fastsetter ulike tidsperioder for ulike omstendigheter, minimum tre menstruasjonsperioder.

I tilfelle ekteskapeleg samliv ikke gjenopptas før *heddat*-perioden har utløpt, er paret skilt og vil kunne gifte seg på ny. Hva gjelder spørsmålet om å gifte seg på ny med samme ekteskapspartner, slår Sivillovens artikler 85 og 147 fast at et par i realiteten kan gifte seg med hverandre tre ganger uten at kvinnen er gift med andre menn mellom ekteskapene. Slik Landinfo forstår Sivilloven må et par som ønsker å gjenoppta samlivet etter utløpet av *heddat*-perioden, inngå en ny ekteskapskontrakt. Om mannen ytrer ønske om skilsmisse for tredje gang og ikke trekker ønsket tilbake innen *heddat*-perioden, er skilsmissen ugjenkallelig og kvinnen må gifte seg med en annen mann og skilles fra denne, om hun igjen skal kunne gifte seg med sin opprinnelige ektefelle.

Det finnes anekdotisk materiale som antyder at dette kan praktiseres annerledes lokalt. I *Love and War in Afghanistan* (Gulmamadova-Klaits & Klaits 2005) presenteres en rekke biografiske historier fra det nordlige Afghanistan. En kvinne forteller at hun oppsøkte det lokale eldrerådet etter at hun hadde blitt skilt fra sin mann. Hun fikk da følgende råd:

If you'd like to be reunited with Ibrahim Bek, you'll have no choice but to marry another man, then he will need to divorce you. Only after this, if Ibrahim Bek approves, could you be married to him again (Gulmamadova-Klaits & Klaits 2005, s. 98).

Ekteskapsinstitusjonen gir kvinner rett til økonomisk støtte (*nafaqa*). I henhold til Sivillovens artikkel 118 skal *nafaqa* bestå av klær, mat og medisinsk støtte tilpasset mannens økonomi. Artiklene 212 og 214 gir nærmere bestemmelser om *nafaqa* i *heddat*-perioden i forbindelse med skilsmisse eller separasjon.

Landinfo er ikke kjent med etterrettelig materiale som kan si noe om omfanget av behandlede saker og utfallet av rettsbehandlingen av skilsmissesaker. Landinfo antar at svært få saker kommer til behandling i rettsapparatet. Blant de nær 5000 kvinnene som deltok i den tidligere omtalte Global Rights-undersøkelsen, opplyste cirka 1,2 prosent at de var skilt (Global Rights 2008). MPI har sitert en rettsadministrator i Kunduz som sa at “there is no such thing as a “divorce” for women (there is not even a proper expression for it). Women only have the right to “separation”. Men have the right to divorce even if they don't have any reason.” Rettsadministratoren sa følgende om rettshåndhevingen av familielovgivningen i Afghanistan:

It can thus be generally said that Afghan judges apply the law they know. According to the head of the provincial court of Kunduz, since most judges assigned by the Supreme Court are graduates of the religious schools (madrasas), they lack knowledge of statutory law and prefer to apply Islamic law, in particular hanafī law referring to fiqhi books of hanafī scholars (MPI 2005).

Dette i kombinasjon med de sterke kulturelle føringene knyttet til familie, kvinners posisjon og muligheter til å opptre på egen hånd, innebærer antagelig at praksis i skilsmisssaker er vilkårlig, og at kvinners rettigheter i liten grad ivaretas i forbindelse med rettsprosesser.

3. REGISTRERING AV EKTESKAP

3.1 I AFGHANISTAN

Ifølge Sivillovens artikkel 61 skal ekteskapsinngåelser registreres. Mye taler for at kravet til registrering i svært liten grad etterleves. I en rapport om sosiale og økonomiske rettigheter i Afghanistan, opplyser AIHRC at selv om artikkel 61 i den afghanske Sivilloven stiller krav til registrering av alle ekteskap, eksisterer det ikke noen mekanismer for registrering av ekteskap og skilsmisser (AIHRC 2009, s. 54).

Det foreligger heller ikke oppdatert informasjon som tilsier at situasjonen er endret i forhold til den beskrivelsen danske myndigheter ga i 2004 (Udlændingestyrelsen 2004, s. 58):

Indenrigsministeriet oplyste, at det er meget få afghanere, som får udstedt en vielsesattest, og at det almindeligvis ikke forekommer uden for de store byer. Kilden påpegede, at der ikke eksisterer nogen registrering af ægteskaber, hvilket gør det umuligt at undersøge om to afghanske statsborgere faktisk er gift med hinanden. Viceministeren for kvindeanliggender oplyste i den forbindelse, at der i Afghanistan er mangel på kontorer, hvor ægteskaber bliver registreret.

Flere kilder påpeker mangelen på systemer for forsvarlig og etterrettelig registrering av inngåtte ekteskap. MPI mener at ekteskapsregistreringen fungerte under kommunistregimet, frem til 1992. Det var da klart definert hvem som skulle utstede attestene og hvem som skulle ha kopi av disse. Etter kommunistregimets fall har det i liten grad eksistert fungerende administrative strukturer som har kunnet ivareta ekteskapsregistrering. Ifølge MPI (2005) vil ”registreringen” i mange tilfeller være begrenset til håndskrevne ark utstedt av lokale mullaher. I en rapport fra International Commission of Jurists (ICJ) pekes det på at ekteskap vil anses som gyldige selv om de ikke er registrert:

The demise of governmental institutions across Afghanistan means that marriages are generally no longer registered. This would render them void under the 1977 Law. In practice, however, unregistered marriages are regarded as valid (Lau u.å.).

Høyesterett i Afghanistan godkjente en ny ekteskapskontrakt (registreringsbok) i 2007, og den nye kontrakten er på 15 sider. Det er to former for ekteskapsdokumentasjon; ekteskapskontrakten (*Nikah Nama*, *Nakahnama* eller *Nekahnama*) og bevis for registrering av ekteskapet. Registreringsbeviset anses som det offisielle ekteskapsdokumentet (attesten) og ”är ett ensidigt dokument, har olika format och innehåller väsentliga uppgifter som finns i registreringsboken” (Migrationverket 2009).

Det foreligger ulike opplysninger om hvem som registrerer ekteskap; både eldreråd, mullaher og ”tribunals or cultural centres” opplyses å kunne rapportere ekteskap til lokale domstoler som så utsteder dokumentasjon på ekteskapet (IRB 2007). Svenske myndigheter sier følgende om ekteskapsregistreringen:

Sker vigseln i Afghanistan registreras äktenskapsbeviset hos den lokale ”barrister of law”. Detta är en person som utses vid val utav folket och han representerar sin stadsdel samt är en officiell person som är erkänd av regeringen. När äktenskapsbeviset skrivits under av mullan tar han det till ”barrister of law” som skriver under och stämplar dokumentet. Båda makarna går därefter till justitieministeriet ”Ministry of Justice” i Kabul eller till kontoret i provinshuvudstaden för införande av stämpel (Migrationsverket 2009).

Det er imidlertid ikke slik at lokalsamfunn eller afghanske myndigheter stiller spørsmål ved gyldigheten av inngåtte ekteskap på grunn av fravær av eller mangelfull registrering. Bryllup er en stor begivenhet for afghanere. I urbane områder vil bryllupet finne sted i private hus eller i såkalte ”wedding halls”. På landsbygda vil bryllupet som hovedregel finne sted i private hjem. Ofte vil en mullah ha en rolle i ekteskapsseremonien, men også andre vil kunne lede denne (MPI 2005, s. 19). En finsk rapport refererer til en mann som uttalte at det ikke er nødvendig at ekteskapet til hans datter registreres da alle, etter en storslått bryllupsfeiring, er kjent med at hun er gift (Finnish Immigration Service 2007).

Det finnes således ikke etterrettelige offentlige registre med opplysninger om verken ekteskapsinngåelse eller skilsmisse i Afghanistan. Ekteskapets gyldighet er ikke knyttet til juss, men til kontekst; det vesentlige er om et par oppfattes som gift i sine sosiale omgivelser.

3.2 REGISTRERING VED AFGHANSKE UTENRIKSSTASJONER

I løpet av de siste tiårene har flere millioner afghanere tatt opphold i nabolandene Iran og Pakistan. Mange afghanere inngår ekteskap i de to landene, uten at dette registreres av de respektive lands myndigheter. Av et notat fra den norske ambassaden i Islamabad i 2004 fremgår følgende:

For å avhjelpe situasjonen for afghanere i Pakistan, innførte den afghanske ambassaden i Pakistan en ny type ekteskapsattest, som fikk gyldighet fra 01.04.04. Denne nye ekteskapsattesten er et lite hefte på 7 sider (13 sider hvis man teller med oversettelsessidene også). [...]. Ekteskapsattesten vil bli utstedt av den afghanske ambassaden i Islamabad, og av de afghanske generalkonsulatene i Peshawar, Quetta og Karachi, til alle afghanere som gifter seg i Pakistan. Heftet inneholder opplysninger om registreringsnummer og registreringsdato, identifikasjon av brud og brudgom - inkludert signatur

og bilde, identifikasjon av brudens og brudgomens vitner og fullmektige - inkludert signatur og bilde, attestasjon av mullahen mv. På fremsiden av attesteftet vil det fremgå hvor attesten er registrert.

Den afghanske ambassaden i Oslo bekreftet i 2010 informasjonen fra den norske ambassaden i Pakistan. I henhold til ambassaden ga afghansk høyesterett i 2004 afghanske utenriksstasjoner (ambassader, konsulater) vigselfmyndighet for ekteskap mellom afghanske borgere. Søknad om giftermål må fremmes skriftlig og personopplysninger må dokumenteres (egne formularer), og vigselfen gjennomføres av en autorisert ambassadeansatt (som ikke behøver å ha religiøs bakgrunn) ved en seremoni hvor ekteparet svarer ja på en rekke spørsmål ("loud and clear voice x 3"). Det er ikke krav om at en imam/mullah er til stede under selve seremonien, men kontrakten må signeres av en imam/mullah for at den skal være gyldig. I henhold til den afghanske ambassaden i Oslo praktiserer ikke ambassaden den delegerte vigselfretten.

Om et afghansk konsulat eller ambassade bekrefter opplysninger om et inngått ekteskap, vil det som hovedregel være basert på søkerens egne opplysninger og deres vitner. Den afghanske ambassaden i Oslo utsteder attester og registrerer allerede inngåtte ekteskap. Ambassaden kan eksempelvis registrere og attestere ekteskap inngått i moskeer i Oslo, dersom ektefellene og to vitner bekrefter det inngåtte ekteskapet overfor ambassaden. Dersom en afghansk borger i Iran eller Pakistan skal gifte seg med en person bosatt i Norge, vil vedkommende kunne møte ved ambassaden i Oslo og gi fullmakt til en person i Pakistan eller Iran til å opptre på vedkommendes vegne i forbindelse med vigself ved en afghansk utenriksstasjon i Pakistan eller Iran.

3.3 SKILSMISSE VED AFGHANSKE UTENRIKSSTASJONER

Afghanske utenriksstasjoner er også gitt myndighet til å innvilge skilsmisser. Ifølge ambassaden i Oslo (telefonsamtale januar 2011) må begge parter møte ved ambassaden sammen med to vitner. Dersom den ene parten befinner seg utenfor Norge, kan vedkommende, ved å møte ved en annen afghansk utenriksstasjon, gi fullmakt til en tredjeperson i Norge til å representere seg.

Enkelte skilsmissesaker vil bli oversendt afghansk høyesterett for avgjørelse. Dette vil gjelde saker hvor kvinnen ønsker skilsmisse og mannen ikke har gitt samtykke, og saker hvor det er konflikt om forsørgeransvar og skilsmisseoppgjør. I saker hvor mannen vil skilles, utsteder ambassaden skilsmisedokument. Skilsmissen blir registrert ved ambassaden og ambassaden sender informasjonen om dette til det afghanske utenriksdepartementet (telefonsamtale januar 2011).

4. NOTORITET

For øvrig bemerkes at afghanske dokumenter generelt har svært lav notoritet.

Dette handler delvis om at det ikke finnes pålitelige registre som opplysninger kan sjekkes opp mot. Fødselsregistreringen er mangelfull, og det har ikke vært

folketelling siden 1970-tallet. Bestikkelser, korrupsjon og illegal produksjon av ulike typer dokumenter er også utbredt i Afghanistan, et land som rangeres på jumbo-plass av Transparency International på deres oversikt over global korrupsjon. Siste-plassen deles med Nord-Korea og Somalia (Transparency International 2013). Forfalskede dokumenter og dokumenter utstedt av kompetente myndigheter, kan således inneholde både riktige og uriktige opplysninger.

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- About-Afghanistan (u.å). *Afghan Weddings*. Kabul: About-Afghanistan.com. Tilgjengelig fra <http://www.about-afghanistan.com/afghan-weddings.html> [lastet ned 5. juni 2014]
- Aghajanian, A. & Blood, P. R. (2007). *Afghanistan: Past and Present / Comprised of Afghanistan, a Country Study*. Los Angeles: U.S. Government Federal Research Division
- AIHRC, dvs. Afghanistan Independent Human Rights Commission (2008, desember). *Economic and Social Rights Report in Afghanistan-III*. Kabul: AIHRC. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4a03f56b2.pdf> [lastet ned 27. juni 2012]
- AIHRC (2009, november/desember). *Report on the Situation of Economic and Social Rights in Afghanistan - IV*. Kabul: AIHRC. Tilgjengelig fra http://vcnv.org/files/HRCP_Afghanistan_Report_LR.pdf [lastet ned 5. juni 2014]
- AIHRC (2011, november/desember). *Fifth Report. Situation of Economic and Social Rights in Afghanistan*. Kabul: AIHRC. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/publisher,AIHRC,COUNTRYREP.,511e58cf0.0.html> [lastet ned 18. mars 2014]
- AIHRC (2013, 25. november). *Violence Against Women – The first six months of the year 1392*. Kabul: AIHRC. Tilgjengelig fra <http://www.aihrc.org.af/media/files/Research%20Reports/Voilence%20Against%20Women-%20first%20half-%20year%201392-%20English.pdf> [lastet ned 8. mail 2014]
- Amnesty International (2010, 16. august). *Afghan couple stoned to death by Taleban*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/afghan-couple-stoned-death-taleban-2010-08-16> [lastet ned 2. juni 2014]
- Barfield, T. (2003, 26. juni). *Afghan Customary Law and Its Relationship to Formal Judicial Institutions*. Washington DC: United States Institute for Peace. Tilgjengelig fra <http://www.usip.org/files/file/barfield2.pdf> [lastet ned 11. mars 2011]
- BBC News (2009, 14. april). Taleban 'kill love affair couple'. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7997749.stm> [lastet ned 27. april 2010]
- Blood, P.R. (Ed.) (2001). *Afghanistan: A Country Study*. Washington DC: Library of Congress. Tilgjengelig fra <http://countrystudies.us/afghanistan/57.htm> [lastet ned 27. april 2011]
- Center for Policy and Human Development (2007). *Afghanistan Human Development Report 2007. Bridging Modernity and Tradition: Rule of Law and the Search for Justice*. Kabul: Center for Policy and Human Development. Tilgjengelig fra <http://hdr.undp.org/sites/default/files/nhdr2007.pdf> [lastet ned 2. juni 2014]
- [Civil Code] (1977). *Civil Law of the Republic of Afghanistan*. Kabul: Republic of Afghanistan, Ministry of Justice. Tilgjengelig fra <http://www.asianlii.org/af/legis/laws/clotroacogn353p1977010513551015a650/> [lastet ned 28. april 2011]
- CSO, dvs. Central Statistics Organization (2014), *National Risk and Vulnerability Assessment 2011-12. Afghanistan Living Condition Survey*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra <http://cso.gov.af/Content/files/NRVA%20REPORT-rev-5%202013%281%29.pdf> [lastet ned 3. juni 2014]
- Daily Star (2008, 9. mars). Karzai calls for end to forced marriage. *Daily Star*. Tilgjengelig fra <http://www.thedailystar.net/newDesign/news-details.php?nid=26820> [lastet ned 27. juni 2012]

- Emadi, Hafizullah (2005). *Culture and Customs of Afghanistan*. Westport: Greenwood Press.
- Finnish Immigration Service (2007, 1. mai). *Report from a fact-finding mission to Afghanistan 5-19 September 2006*. Helsingfors: Finnish Immigration Service. Tilgjengelig fra http://www.migri.fi/download/14515_AFG_Fact_finding_2006.pdf?238923aefdfcd088 [lastet ned 2. juni 2014]
- Gang, R. (2010, oktober). *Community-Based Dispute Resolution Processes in Balkh Province*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/1036E-Community-Based%20Dispute%20Resolution%20in%20Balkh%20CS%202010.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Gang, R. (2011, mars). *Community-Based Dispute Resolution Processes in Kabul City*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/1107E-CBDR%20Processes%20in%20Kabul%20City%20CS%202011%20web.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Global Rights (2008, mars). *Living with violence: A National Report on Domestic Abuse in Afghanistan*. Washington DC: Global Rights. Tilgjengelig fra http://www.globalrights.org/sites/default/files/docs/final_DVR_JUNE_16.pdf [lastet ned 2. juni 2014]
- GlobalSecurity.org. (u.å). *Ethnicity and Tribe*. Utgivelsessted: GlobalSecurity.org. Tilgjengelig fra <http://www.globalsecurity.org/military/world/afghanistan/society.htm> [lastet ned 27. juni 2012]
- Gulmamadova-Klaims, G. & Klaims, A. (2005, mai). *Love and War in Afghanistan*. New York: Seven Stories press.
- Human Rights Watch (2009, 6. desember). *We Have the Promises of the World - Women's Rights in Afghanistan*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/reports/2009/12/03/we-have-promises-world> [lastet ned 27. april 2011]
- Human Rights Watch (2012, 28. mars). *"I had to run away". The imprisonment of Women and Girls for "Moral Crimes" in Afghanistan*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/afghanistan0312webcover_0.pdf [lastet ned 13. mars 2014]
- Human Rights Watch (2013, 21. mai). *Afghanistan: Surge in Women Jailed for «Moral Crimes»*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2013/05/21/afghanistan-surge-women-jailed-moral-crimes> [lastet ned 13. mars 2014]
- ILF, dvs. The International Legal Foundation (2004, september). *The Customary Laws of Afghanistan*. Kabul: International Legal Foundation. Tilgjengelig fra http://www.usip.org/files/file/ilf_customary_law_afghanistan.pdf [lastet ned 27. april 2011]
- IRA & MoWA, dvs Islamic Republic of Afghanistan & Ministry of Women Affairs (2014, 2014, januar). *First Report on the Implementation of the Elimination of Violence against Women (EVAW) Law in Afghanistan*. Kabul: Islamic Republic of Afghanistan/ Ministry of Women Affairs. Tilgjengelig fra http://mowa.gov.af/Content/files/EVAW%20Law%20Report_Final_English_17%20%20Mar%202014.pdf [lastet ned 10. april 2014]
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2007, 18. desember). *Issuance of birth certificates and marriage certificates; types of documents required by the applicant in Afghanistan or in embassies to obtain official documents*. Toronto: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/47d6543c22.html>, [lastet ned 27. april 2011]

- IRIN (2005, 16. mars). Afghanistan: Law on forced marriages still widely flouted. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report.aspx?reportid=28332> [lastet ned 27. april 2011]
- Landinfo (2010, 21. september). *Pass, identitetskort og grunnlagsdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1404/1/1404_1.pdf [lastet ned 27. april 2011]
- Lau, M. [2003, 7. februar]. *Afghanistan's Legal System and its Compatibility with International Human Rights Standards*. [s.l.]: International Commission of Jurists. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/48a3f02c0.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Law of Marriage (1971). *Law of Marriage*. Tilgjengelig fra <http://www.asianlii.org/af/legis/laws/lom1971ogn190p1971080813500517a383/> [lastet ned 5. juni 2014]
- [Law on Violence Against Women] (2009). *Law on Elimination of Violence Against Women*. Tilgjengelig fra <http://www.saarcgenderinfobase.org/programs/detail.php?aid=105&catid=3> [lastet ned 27. april 2011]
- Migrationsverket (2009). *Afghanistan. Identitet*. Stockholm: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=20871> [lastet ned 27. juni 2012]
- MPI, dvs. Max Planck Institute (2005, april). *Family Structures and Family Law in Afghanistan*. Hamburg: Max Planck Institute. Tilgjengelig fra http://www.mpipriv.de/files/pdf3/mpi-report_on_family_structures_and_family_law_in_afghanistan.pdf [lastet ned 2. juni 2014]
- Najafizada, S. (2006, 22. april). Temporary marriage catches on in Afghanistan. *Daily Times*. Tilgjengelig fra http://www.dailytimes.com.pk/default.asp?page=2006%5C04%5C22%5Cstory_22-4-2006_pg4_24 [lastet ned 27. april 2011]
- Paykan, W. (2009, 26. mars). *Afghan Girls Suffer for Sins of Male Relatives*. London: Institute for War and Peace Reporting. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49dc4b201c.html> [lastet ned 27. april 2011]
- [Penal Code] (1976, 7. oktober). *Penal Code*. Kabul: The Government of the Republic of Afghanistan. Tilgjengelig fra http://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Afghanistan_Penal%20Code_1976_en.pdf [lastet ned 5. juni 2014]
- Rahimi, W. M. (1991). *Status of Women: Afghanistan*. Bangkok: UNESCO. Tilgjengelig fra <http://unesdoc.unesco.org/images/0009/000916/091693eo.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- RAWA, dvs. Revolutionary Association of the Women of Afghanistan (2008, 31. august). Temporary Marriage (Seegha) Has Made Some Women Fate-less in Daikundi. *RAWA news*. Tilgjengelig fra <http://www.rawa.org/temp/runews/2008/08/31/temporary-marriage-seegha-has-made-some-women-fate-less-in-daikundi.html> [lastet ned 27. april 2011]
- Saify, K. & Mostafa S. (2012). Consanguineous marriages in Afghanistan. *J.Biosoc. Sci.* 2012/ 44, 73-81.
- Sahil, F. (2013, 23. oktober). Lovers Elope, Beheaded in Helmand. *Tolo News*. Tilgjengelig fra http://www.tolonews.com/en/afghanistan/12353-lovers-elope-beheaded-in-helmand?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter [lastet ned 27. april 2011]
- Sarwar, M. (2013, 31. juli). Honor-killing case raises fears for women's rights in Afghanistan. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra: <http://www.rferl.org/content/gandhara-afghanistan-honor-killing-womens-rights/25062565.html> [lastet ned: 14. april 2014].

- Schneider, I. (2007, juli). Recent Developments in Afghan Family Law: Research Aspects. *ASIEN - The German Journal on Contemporary Asia*, 104 (July 2007), s. 106-118. Tilgjengelig fra http://www.asienkunde.de/content/zeitschrift_asien/archiv/pdf/A104_106_118.pdf [lastet ned 2. juni 2014]
- Sherzai, H. R. (2013, 24. november). Eloping Baghlan pair shot to death. *Pajhwok Afghan News*. Tilgjengelig fra http://www.pajhwok.com/en/2013/11/24/eloping-baghlan-pair-shot-death?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter [lastet ned 27. april 2011]
- Smith, D. J. (2009a, februar). *Decisions, Desires and Diversity: Marriage Practices in Afghanistan*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4992cc722.html> [nedlastet 27. april 2011]
- Smith, D. J. (2009b, desember). *Community-Based Dispute Resolution Processes in Nangarhar Province*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/941E-Community-Based%20Dispute%20Resolution%20in%20Nangarhar%20CS%202009.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Smith, D. J. & Manalan, S. (2009, desember). *Community-Based Dispute Resolution Processes in Bamiyan Province*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/940E-Community-Based%20Dispute%20Resolution%20in%20Bamiyan%20CS%202009.pdf> [lastet ned 27. april 2011]
- Stop Honour Killings! (u.å). *Afghanistan. Stop Honour Killings!* [Nettsiden er ikke lenger tilgjengelig på internett.] Finnes en arkivert kopi via archive.org <https://web.archive.org/web/20120626014038/http://stophonourkillings.com/?q=taxonomy/term/27&page=1>
- Tayler, L. (2002, 20. januar). In Afghanistan, Polygamy on Rise. *WorldWide Religious News*. Tilgjengelig fra <http://wwrn.org/articles/13901/?&place=afghanistan§ion=polygamy> [lastet ned 27. april 2011]
- Transparency International (2013). *Corruption by Country / Territory. Afghanistan*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://www.transparency.org/country#AFG> [lastet ned 15. april 2014]
- Udlændingestyrelsen (2004, 2. juni). *Politiske forhold, sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforhold i Afghanistan. Rapport fra fact-finding mission til Kabul, Afghanistan 20. marts – 2. april 2004*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/57889FDD-2440-4A88-BAB1-CD77A970B646/0/Afghanistan200401_rettet.pdf [lastet ned 7. april 2011]
- Udlændingestyrelsen (2012, 29. mai). *Afghanistan. Report from Danish Immigration Services's fact finding mission to Kabul, Afghanistan 25 February to 4 March 2012*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/3FD55632-770B-48B6-935C-827E83C18AD8/0/FFMrapportenAFGHANISTAN2012Final.pdf> [lastet ned 13. mars 2014]
- UNAMA & OHCHR, dvs. United Nations Assistance Mission in Afghanistan og Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2010, 9. desember). *Harmful Traditional Practices and Implementation of the Law on Elimination of Violence against Women in Afghanistan*. Geneve/Kabul: UNAMA & OHCHR. Tilgjengelig fra http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/Publication/HTP%20REPORT_ENG.pdf [lastet ned 27. april 2011]
- UNAMA & OHCHR (2013, desember). *A Way to Go: An Update on Implementation of the Law on Elimination of Violence against Women in Afghanistan*. Kabul: UNAMA & OHCHR. Tilgjengelig fra <http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/Press%20Statements/UNAMA%20EVAW%2>

[0Law%20Report%202013%20%28Revised%20on%2016%20Dec%20%202013%29.pdf](#)
[lastet ned: 14. april 2014]

- UNICEF (2013, 13. juli). Promised in marriage, a young girl gets her childhood back. *UNICEF*. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_70031.html [lastet ned 3. juni 2014]
- UNODC, dvs. United Nations Office On Drugs and Crime (2007, mars). *Afghanistan: Female Prisoners and their Social Reintegration*. New York: UNODC. Tilgjengelig fra http://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Afghan_women_prison_web.pdf [lastet ned 20. mars 2011]
- USAID (2009, april). *English Translation – Shiite Personal Status Law*. Washington: USAID. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=4a24ed5b2> [lastet ned: 15. april 2014]
- Wahab, A., Ahmad, M. & Shah, S. (2006, mai). Migration as a determinant of marriage pattern: preliminary report on consanguinity among Afghans. *Journal of Biosocial Science* 38(3), s. 315-25. Sammendrag tilgjengelig fra <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16613618> [lastet ned 27. april 2011]
- WCLRF, dvs. Women and Children Legal Research Foundation (2004). *Bad Painful Sedative*. Kabul: WCLRF Tilgjengelig fra <http://www.wclrf.org.af/wp-content/uploads/2012/04/Bad-Painful-Sedative-in-English-with-design-with-covers.pdf> [lastet ned 27. juni 2012]
- WCLRF (2006). *Polygamy In Afghanistan*. Kabul: WCLRF. Tilgjengelig fra <http://www.wclrf.org.af/wp-content/uploads/2012/04/Polygamy-In-Afghanistan1.pdf> [lastet ned 27. juni 2012]
- WCLRF (2008). *Early Marriage in Afghanistan*. Kabul: WCLRF. Tilgjengelig fra <http://www.wclrf.org.af/wp-content/uploads/2012/04/Early-Marrige-with-cover.pdf> [lastet ned 27. juni 2012]
- The World Bank (2005, mars). *Afghanistan, National Reconstruction and Poverty Reduction -the Role of Women in Afghanistan's Future*. Washington DC: World Bank. Tilgjengelig fra <http://siteresources.worldbank.org/AFGHANISTANEXTN/Resources/AfghanistanGenderReport.pdf> [lastet ned 24. mars 2011]

Muntlige kilder

- Afghanistans ambassade i Norge. Samtale med førstesekretær Bashir Ahmad Shukran ved konsulær seksjon, 25. februar 2011.
- Afghanistans ambassade i Norge. Samtale med førstesekretær Bashir Ahmad Shukran ved konsulær seksjon, 6. januar 2011.
- Afghanistan Independent Human Rights Commission (AIHRC). Møte i Kabul 22. oktober 2011.
- Afghan Women Network. Møte i Kabul 25. oktober 2011.
- Afghan Women Network. Møte i Kabul 20. oktober 2013.
- Cooperation for Peace and Unity (CPAU). Møte i Kabul 23. oktober 2011.
- Human Rights Unit, United Nation Assistance Mission Afghanistan (UNAMA). Møte i Kabul 20. oktober 2011.
- Landinfoseminar, «Kvinner og vold i Afghanistan; bestyttelse på papiret og i praksis», Oslo 15. november 2012
- Landinfoseminar, «Ungdom i Afghanistan», Oslo 21. mars 2014
- Legal Aid Organization of Afghanistan (LAOA). Møte i Kabul 23. oktober 2013.

- Sanayee Development Organization (SDO). Møte i Kabul 24. oktober 2011.
- UN High Commissioner for Refugees (UNHCR). Møte i Kabul 23. oktober 2011.
- UN Women. Møte i Kabul 21. oktober 2013.
- «Women's struggle in reverse?» Seminar i Oslo, 20. mars 2014, Afghanistanuka 2014.